

Lea go vejolaš stáráid fas šaddadit?

Poršáנגgus Finnmárkkus leat lihkostuvvan eret kálket gáranasruittuid, go geahččaladdanbáikkiin leat stáráid fas šaddagoahtán. Guoličivggat orrot bures loaktimin ođđa stáráid gaskkas, ja dalle lea doaivva ahte stárráivuoda ja vuona guliid máddodagaid lea vejolaš fas máhcahit ovddeš dássái.

ČALLE BEATE HODDEVIK SUNNSET, HANS KRISTIAN STRAND, FRITHJOF MOY, HENNING STEEN, HARTVIG CHRISTIE

Bohtosat leat gaskaboddasáččat, ja váikkuhusat šat-tuide ja ealliide galget buorebut duodaštuvvot stuorát plánejuvvon ekovuogádatgeahččaladdamiin. Dalle galget muhtun báikkit dikšojuvvot ođđa vugiin ja muhtun dárkkástusbáikkit galget orrot lihkatkeahtái. Seammás galget maid ovddiduvvot ruhtaseasti vuogit lávdadit kálkka.

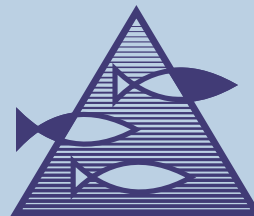
Stuorra osiid Davvi-Norgga vuovdelágan stárráčohtiin borre gáranasruittut 1970-logus. Dan rájes leat gáranasruittuid stuorra máddodagat bisuhan guoros ja šládjavánis mearrabotni (geađgebotni), erenoamážit vuonain ja mearragáttiin mat leat suodjaluvvon báruin. Mañimus logijagi áiggi lea vuhttojuvvon ahte stáráid fas leat lunddolaččat lassánan Davvi-Trøndelágas ja Helgelánda rittu máttageahčen gitta Vega sullet rádjai. Guolásteaddjit diedihit ahte Finnmárkkus ge muhtun sajiin biedgguid leat stáráid fas šaddagoahtán,

erenoamážit olgorittus. Vuonaid siste, ovdamearkka dihtii Poršáנגgus, ii vuhtto olus buorráneapmi. Doppe leat gáranasruittut eanetlogus ja doalahit uhccán buvttadeaddji ja guoros mearrabotni.

STÁRRÁVUOVDDIT LÁHCET EALLIMII VEJOLAŠVUODA

Stárrávuovddit leat buvttadeaddjit ja šládji. Dat doibmet ollu vuona “ássiide”, ovdamearkka dihtii guoličivggaide, čiehkádanbáikin ja ealatbáikin. Stárrávuovddiid dávjá buohtastahet trohpalaš arvevuovddiiguin go áigumuš lea govvidit alla buvttalašvuoda ja šládjariggodaga, ja man mávssolaš dat leat eallimii riddoavádagas.

Geahččaleamit Poršáנגguvuonas čájejit ahte kálka beaktilit sáhtta jávkadit gáranasruittuid nu ahte stáráid fas bállejit šaddat, ja dalle máhccet fas guoličivggat ge. Káلكadikšuma ovdamunni lea ahte nuppástusat dáhpáhuvet johtilit: Jus

HAVFORSKNINGSINSTITUTTET
INSTITUTE OF MARINE RESEARCH

▶▶ Lea go vejolaš stáráid fas šaddadit?

kálke ja goddá gáranasruittuid čakčat, de sáhtttá stárrá šaddat dálvvi ja giđa ja vuosttas geasi jo boahthohtet dasa gulli eallit ruovttoluotta.

GILVET STÁRÁID ČIVRII

Stáráid lassáneapmi dakkár guovlluin main dat leat borrojuvvon buot, sáhtttá dáhpáhuvvat siepmániid lunddolaš gilvásemiin lagaš stárrávuvddiin. Jus gaska lagamus stárrávuovdá lea guhkki, de sáhtttá lunddolaš gilvin ádjánit mánja jagi. Dalle lea vejolaš váldit atnui molssaeavttot vugiid lasihan dihtii stáráid ja daid šaddadeami.

Mearradutkaninstituhtha, Flødevigen nammasaš dutkanstašuvdna, lea easkka geahččalan vuogi mii lea geavahuvvon gilvit stuoláid čivrii Sør-lánddas ("Ruonas-čievra"-prošeakta), mat dasto biddjojuvvojit mearrabodnái šaddat. Ulbmil lea ásahtit "stárráčohkiid", mat earret eará sáhttet doaibmat stáráid gilvingáldun ja lávdadangáldun stáráhis guovlluin. Stáráid gilvin báddái lea maiddá lihkestuvvan éazevuoláš čohkiid johtilis ásaheapmái. Sullasaš vuogit sáhttet geavahuvvot dikšojuvvon guovlluin jus stáráid lunddolaš lassáneapmi ii doaimma doarvái bures.

JAPÁNALAŠ VUOHKI

Uhcán leat leamaš báikeiskkaddalamat kálkkain Poršáנגguvuonas, muhto áigumuš lea ovddidit vugiid maiguin lea vejolaš dikšut stuorát guovluid. Ovddasmani prošeavttas leat maiddá čadahuvvon laboratoriageahččaleamit gávnahan dihtii man stuorra kálkamearit dárbašuvvojit goddit gáranasruittuid, guđemuš temperatuvrrain kálka

doaimbá ja man bevttolaš kálka lea dan áiggi ektui maid dat orru čázis. Dieđut dáin mearra- ja laboratoriaiskkadallamiin geavahuvvojit plánet stuorra iskkadallamiid mearas maid Mearradutkaninstituhtha lea ráhkkaneamen čadahit Poršáנגguvuonas. Kálkenuohki lea dovddus Japánas, gos dat lea geavahuvvon ollu jagiid. Dássázi dutkit leat gáddán ahte vuohki ii leat nu beaktil min galbma mearračáziide davvin.

Ovdalgo stuorát kálkemat álggahuvvojit, de lea dehálaš kártet ja guorahallat dikšuma vejolaš heajos váikkuhusaid. Dássázi orrot mearraiskkadallamat čájeheamen ahte dikšun ii čuoze bahás guoličivggaide go dat orrot vuodjain váivašuvakeahhtái dikšunbalvva sisa ja olggos. Boahthevaš geahččaladdamiin dutkit áigot iskat mo dikšun čuohcá bodneealliide nugo guolgamáduide, skálžžuide ja nástereabbáide.

EPIGRAPH

Kálkengeahččaladdamat leat čadahuvvomin EPIGRAPH-prošeavtta olis, ja daid čáđaha muhtumassii Mearradutkaninstituhtha dutkanstašuvdna Holmfjorddas ja muhtumassii dat čadahuvvojit dutkandoaimman vuonas. Ovdalgo geahččaladdamat álggahuvvojedje, de Klif (ovddeš SFT) attii lobi luoitit kálkka merrii. Jus viidasat iskkadallamat lihkestuvvet, de daid bohtosat jáhkkmis sáhttet leat mávssolaččat geavahuvvot vuonain main leat sullasaš váttisvuodát nu ahte doaivumis dakkár riddo-guovlluin main stáráit leat borrojuvvon, fas buoránit eallinvejolašvuodát.

Ođđasit ásavuvvon butare nammasaš stárrá dakkár báikkiide mat kálkejuvvojedje diimbá.

Divššokeahtes guovlu mas gáranasruittut leat borran buot stáráid.

MEARRADUTKANINSTITUHTA

Nordnesgaten 50
Postboks 1870 Nordnes
NO-5817 Bergen
Tlf.: 55 23 85 00
Faks: 55 23 85 31

www.imr.no

HAVFORSKNINGSINSTITUTTET AVDELING TROMSØ

Sykehusveien 23
Postboks 6404
NO-9294 Tromsø
Tlf.: 77 60 97 00
Faks: 77 60 97 01

HAVFORSKNINGSINSTITUTTET FORSKNINGSSTASJONEN FLØDEVIGEN

Nye Flødevigveien 20
NO-4817 His
Tlf.: 37 05 90 00
Faks: 37 05 90 01

HAVFORSKNINGSINSTITUTTET FORSKNINGSSTASJONEN AUSTEVOLL

NO-5392 Storebø
Tlf.: 55 23 85 00
Faks: 56 18 22 22

HAVFORSKNINGSINSTITUTTET FORSKNINGSSTASJONEN MATRE

NO-5984 Matredal
Tlf.: 55 23 85 00
Faks: 56 36 75 85

SERVODATOKTAVUOĐAID JA GULAHALLAMA OSSODAT

Tlf.: 55 23 85 38
Faks: 55 23 85 55
E-post: informasjonen@imr.no

GULAHALLIT

Hans Kristian Strand
Dutki
Tlf.: 95 05 83 87
E-post: hans.kristian.strand@imr.no

Frithjof Moy
Dutki
Tlf.: 37 05 90 55
E-post: frithjof.moy@imr.no

